

DEPRESSIV BUZILISHLARDA ERTA TASHXISNING AHAMIYATI

Akramov G'ayratjon Soyibjon o'g'li

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti

Nevrologiya va psixiatriya kafedrasi assistenti

Annotatsiya: Depressiv buzilishlar keng tarqalgan ruhiy kasalliklardan biri bo'lib, shaxsning psixoemotsional holati, ijtimoiy moslashuvi va hayot sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Aksariyat hollarda depressiya dastlabki bosqichlarda aniqlanmay qoladi, bu esa kasallikning surunkali kechishiga va turli asoratlarning rivojlanishiga olib keladi. Ushbu tezisda depressiv buzilishlarni erta aniqlashning klinik va ijtimoiy ahamiyati yoritilib, o'z vaqtida qo'yilgan tashxis davolash samaradorligini oshirishi, qaytalanish xavfini kamaytirishi hamda bemorning hayot sifatini yaxshilashi ta'kidlanadi. Shuningdek, birlamchi tibbiyot bo'g'inida skrining usullaridan foydalanish va aholining ruhiy salomatlik bo'yicha xabardorligini oshirishning muhim jihatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Depressiv buzilishlar, erta tashxis, ruhiy salomatlik, skrining usullari, psixoterapiya, farmakologik davolash, hayot sifati.

Depressiv buzilishlar zamonaviy jamiyatda keng tarqalgan va shaxsning ruhiy, jismoniy hamda ijtimoiy faoliyatiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadigan kasalliklardan biridir. Ko'plab holatlarda depressiya dastlabki bosqichlarda yetarli darajada aniqlanmaydi, bu esa kasallikning surunkali shaklga o'tishiga, asoratlarning kuchayishiga va bemorning hayot sifatining pasayishiga olib keladi. Shu bois depressiv buzilishlarni erta aniqlash va o'z vaqtida davolash muhim klinik va ijtimoiy ahamiyatga ega.

Ertarashxis depressiv simptomlarning chuqurlashib ketishini oldini olish, o'z joniga qasd qilish xavfini kamaytirish hamda bemorning ijtimoiy va mehnat faoliyatini saqlab qolishda muhim rol o'ynaydi. Dastlabki bosqichlarda aniqlangan depressiya farmakologik va psixoterapevtik usullarga yaxshi javob beradi, davolash samaradorligi esa ancha yuqori bo'ladi. Bundan tashqari, erta tashxis qo'yilgan bemorlarda davolash davomiyligi qisqaradi va qaytalanish xavfi kamayadi.

Birlamchi tibbiyot bo'g'inida depressiv buzilishlarni aniqlash uchun skrining vositalaridan foydalanish, shuningdek shifokor va psixologlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish erta tashxisni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Aholining ruhiy salomatlik bo'yicha xabardorligini oshirish ham depressiv buzilishlarni o'z vaqtida aniqlash va samarali davolashning muhim omillaridan biridir.

Depressiv buzilishlarda erta tashxis qo'yilmagan holatlarda kasallik nafaqat ruhiy, balki somatik kasalliklar bilan ham murakkablashadi. Xususan, yurak-qon tomir kasalliklari, qandli diabet va surunkali og'riq sindromlari bilan birga kechishi depressiyaning og'irroq va davoga chidamli shakllarini yuzaga keltiradi. Bu holat bemorning umumiy sog'lig'i va funksional imkoniyatlarini yanada cheklaydi.

Ertarashxis qo'yilgan depressiv buzilishlarda profilaktik yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Stress omillarini aniqlash, xavf guruhidagi shaxslarni (surunkali kasalliklari borlar,

keksalar, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashi past bo'lgan shaxslar) muntazam kuzatib borish kasallik rivojlanishining oldini olishga yordam beradi. Shu bilan birga, psixosotsial kasallik bemorning kasallikni anglash darajasini oshirib, davolashga sodiqlikni kuchaytiradi.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, depressiyani erta aniqlash nafaqat klinik natijalarni yaxshilaydi, balki sog'liqni saqlash tizimi uchun iqtisodiy jihatdan ham samaralidir. Davolash xarajatlari qisqaradi, mehnatga layoqatsizlik kunlari kamayadi va bemorning jamiyatdagi faol ishtiroki saqlanib qoladi. Ayniqsa, birlamchi tibbiyot bo'g'inida oilaviy shifokorlar va psixologlarning hamkorligi erta tashxisni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, zamonaviy skrining vositalari va raqamli texnologiyalardan foydalanish depressiv buzilishlarni erta aniqlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Mobil ilovalar, onlayn so'rovnoma va telepsixiatriya xizmatlari yordamida bemorlarning psixosotsial holatini muntazam monitoring qilish mumkin bo'lib, bu kasallikning erta bosqichda aniqlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, depressiv buzilishlarda erta tashxis bemorning hayot sifatini yaxshilash, kasallik oqibatlarini kamaytirish va jamiyatda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, ushbu yo'nalishga alohida e'tibor qaratish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayev A. A. Psixiatriya. — Toshkent: Abu Ali ibn Sino nomidagi nashriyot, 2018.
2. Qodirov B. R. Tibbiy psixologiya. — Toshkent: O'zbekiston, 2017.
3. Ismoilov I. I. Klinik psixologiya asoslari. — Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2020.
4. Saidov S. S. Psixoterapiya va ruhiy rehabilitatsiya. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
5. To'xtayev N. A. Depressiv buzilishlar: klinik ko'rinish va davolash tamoyillari. — Toshkent: Ibn Sino, 2016.
6. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Ruhiy salomatlik bo'yicha klinik tavsiyalar. — Toshkent, 2022.
7. American Psychiatric Association. *DSM-5: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 5th ed. Washington, DC: APA Publishing, 2013.
8. Гуломкодилов, М. (2023). ДЛИТЕЛЬНЫЕ СТАДИИ ПОЗДНЕЙ ШИЗОФРЕНИИ РЕМИТИРУЮЩЕГО ТИПА. О'ЗБЕКISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(19), 349-355.
9. Muzaffar, G. (2023). Features of Reactive Psychosis in Schizophrenia. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(1), 44-49.
10. Muzaffar, G. (2023). Modern Concepts About Schizophrenia. *Eurasian Medical Research Periodical*, 16, 37-41.

11. Гуломкодиров, М., & Машрапов, Ж. (2022). Эмпирический поиск взаимосвязи когнитивного функционирования и общеклинической картины у больных шизофренией. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 1(5), 221-223.
12. Долимова, М. А., Аграновский, М. Л., Солиев, Д. М., & Гуломкодиров, М. М. (2022). Роль поддерживающей терапии в сравнительной эффективности качества и структуры ремиссий при рецидивной шизофрении. *Искусство медицины. Международный медицинский научный журнал*, 2(1).
13. Аграновский, М. Л., Гуломкодиров, М. М., Далимова, С. А., & Муминов, Р. К. (2022). Анализ данных отдалённого катамнеза при шизофрении с ремиттирующим типом течения. *Экономика и социум*, (6-2 (97)), 285-288.
14. Аграновский, М. Л., Гуломкодиров, М. М., Муминов, Р. К., & Далимова, С. А. (2022). Отдаленный этап шизофрении с ремиттирующим типом течения и расстройств шизофренического спектра. *Экономика и социум*, (6-2 (97)), 289-292.
15. Гуломкодиров, М. (2021). Юрак-кон томир касалликлардаги депрессия холатини ташхислаш ва даволашни такомиллаштириш. *Интернаука*, (17-4), 61-62.
16. Гуломкодиров, М. (2021). Афъюнга қарамлик ҳосил бўлиш динамикаси ва хусусиятлари. *Интернаука*, (20-7), 23-25.
17. Muzaffar, G. U. (2024). IJOBIY VA SALBIY SINDROMLAR SHKALASI (PANSS). SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(2), 147-149.
18. Muzaffar, G. U. (2024). NICOTIN THERAPY. IMRAS, 7(1), 798-799.
19. Maxmit o'g, G. U. M. (2023). APATIK DEPRESSIYA: TUZILISHI VA DINAMIKASI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(24), 226-229.
20. Музаффар, Г. (2023). БОҒЧА ЁШИДАГИ БОЛАЛАРДА БИЛИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ. THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH, 2(20), 26-29.
21. Muzaffar, G. (2023). Family Approach in PsychoCorrection of Disorders Identities of Patients with Schizophrenia. *Eurasian Medical Research Periodical*, 20, 243-247.
22. Dolimova, M. A., Agranovsky, M. L., Soliyev, D. M., & Gulomkodiroy, M. M. (2022). The role of maintenance therapy in comparative effectiveness of the quality and structure of remissions in recurrent schizophrenia. *Art of Medicine. International Medical Scientific Journal*, 2(1).
23. G'ulomqodirov, M. M. (2024). REMITTIRLASHGAN TIPDAGI KECHUVCHI SHIZOFRENIYANING UZOQ BOSQICHLARI: TIPOLOGIYASI, KLINIKO-PSIXOPATOLOGIK XUSUSIYATLARI, PROGNOZI, PROFILAKTIKASI. IMRAS, 7(6), 383-386.
24. Maxmit o'g, G. U. M. (2025). NEVROTIK DEPRESSIYA: KLINIK KO'RINISHLAR, OLDINI OLISH VA DAVOLASH CHORALARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 3(36), 220-222.

25. Muzaffar, G. U. (2025). SHIZOFRENIYA KASALLIGI HAMDA UNING KELIB CHIQISH SABABLARI. PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS, 4(41), 83-85.
26. Ibodullayevich, F. N., Al-Hussainy, A. F., H Tizkam, H., AbdulHussein, A. H., Salah, O. H., Edan, R. T., ... & Kamola Muminovna, A. (2024). Exploiting pH-Sensitive Polymer Micelles Nanoparticles for Paclitaxel Delivery and Tumor Suppression: Advanced Targeted Cancer Therapy. Journal of Nanostructures, 14(3), 945-952.
- 27.
28. G'ulomqodirov, M. M., & Muradimova, A. R. (2025). INSULTDAN KEYINGI DEPRESSIV SINDROMNI KLINIK KO'RINISHI. Журнал гуманитарных и естественных наук, (24), 39-45.
- 29.
30. Maxmit o'g, G. U. M. (2025). ALZGEYMER KASALLIGI: KLINIK-XUSUSIYATLARI, DIAGNOS TIZIMI VA DAVOLASHGA YONDASHUVLAR. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 4(40), 320-323.
31. Maxmit o'g, G. U. M. (2025). REAKTIV DEPRESSIYA: KLINIK KO'RINISHLAR, SABABLARI VA DAVOLASH. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 3(35), 205-207.
32. Soyibjono'g, A. G. A. TYPOLOGY OF ANXIETY-PHOBIC DISORDERS.
33. Rakhmatova, M., Shakhanova, S., Nazarova, J., Azizova, F., Astanakulov, D., Akramov, G., & Mirametova, N. (2024). Brain tumor information retrieval system for brain tumor diagnosis. Health Leadership and Quality of Life, (3), 10.
34. NN, D., Usmnova, M. B., Kozimjonova, I. F., Qayumjonov, O. Z., & Akramov, G. S. SOCIAL PARAMETERS CHARACTERIZING PERSONALITIES OF PATIENTS WITH INCOMPLETE SUICIDES.